

“Yorulmayan,” savaşçı ...

«... Siz benim geçmişi aradığımı sanıyorsunuz ama yanılıyorsunuz. Ben sizin geleceğinizi aramaktayım, yerin altında...»
(Kemal Tahir, «Yorgun Savaşçı», s. 131)

INSAN, kendi adına, inandığı düşünceler adına ve halkı adına çok şeyler borçlu olduğu bir kişinin ölümü ardından yazı yazmak zorunda kaldığında, zihnindekiler daktilonun tuşlarına hükmetmiyor; kâğıda dökülmüyor.

Bir çeşit çaresizlik, dağınıklık içinde sözcükler birbirini izliyor. Mantık ve «yorum» çerçevesinde sıralanması gereken düşünceler, yazarına isyan ediyor bir bakıma. Alıp başını gidiyor.

Kımdı Kemal Tahir. Türk halkı için ne yaptı, oniki yılı inançlarından ötürü cezaevlerinde geçmiş bir yaşantının sonucunda ve ciltlerce romanın son sayfasında, genç kuşaklara ne bıraktı Kemal Tahir? Dost meclislerinde «... Şimdi bakın» diye başlayan ve Aksak Timurdan Jean Jaurès'ye, «Cehennem Yüzbaşı» Cemil'den günümüz işçisine uzanan monologlarından, geriye ne kaldı?

Kemal Tahir, «Ben halkımın mutluluğunu sosyalizmde görüyorum» demenin yıllar boyu insanı kahrettiği bir dönemin yürekli savaşçısıdır, herşeyden önce. Yirmisekiz yaşında girdiği cezaevinden, Kemal Tahir ancak kırk yaşında olgun bir insan olarak çıkabilecektir.

Özgürlüğüne kavuştuğu 1950'de vücudu ve sağlığı oniki yılın cenderesinde tükenmeye başlamış fakat kişiliği, düşünceleri bilennmiş bir savaşçıdır Kemal Tahir.

Asla «yorgun» düşmeyecek bir savaşçı.

KEMAL Tahir, herkesin sustuğu, yanlış kabul edildiği ya da onayladığı bir dönemde, gerçeği ilk arayan ve bunu cesaretle ilk ortaya koyan kişilerdendir.

Kemal Tahirin romanları, Türkiye'nin kendi kendiyi hesaplaşmasıdır bir bakıma. Kemal Tahir, 1920-1950 döneminin yorumunu getirir romanlarında. Bu, onun ilk büyük katkısıdır ülkesinin halkına ve düşüncesine. Değişik, çarpıcı fakat genel çizgileriyle mutlaka doğru bir yorumdur Kemal Tahirinki. Devrim nedir, ne değildir; ilerici kim, gerici kimdir; halk budala mıdır, yöneten ülkücü müdür; bir dönem, halkçı açıdan nasıl değerlendirilir; tarih nedir, dersleri nelerdir, bunları ara-

OLAYLARIN İZİNDE İSMAİL CEM

tır Kemal Tahir. Bilim adamının sustuğu, ya da «bilmediği» bir zaman kesitinde, halktan yana olduğunu sananların halka karşı çıktığı bir dönemde yazılmıştır bütün bunlar. Geçmişin bürokratik kalıplarında yoğrulmuş «idealist» tavırlı aydınların düşünce tembelliğini sarsan, ykan görüşlerdir. Ve ilk olarak, etkili biçimde Kemal Tahir tarafından ortaya konmuştur. Büyük bir yalnızlıkta, her taraftan gelen hücumlara göğüs gere gere, Kemal Tahirin eserleri, yarattıkları büyük şüphe ile aydını yeniden düşünmeye ve düşünsel taburları eleştirmeye, toplumcu hareketi doğru yoramlara yöneltmiştir.

Şu yaşanan son yıllar bile, yakın tarihimize Kemal Tahir yaklaşımının acı biçimde doğrulanması değildir de nedir?

KEMAL Tahirin ikinci büyük tutkusu Türkiye insanıdır, Osmanlılardan başlayıp günümüze süren Türkiye kültürüdür. Türkiye insanının bilgeliliği, yüceliğidir. Bu tutkusunda da Kemal Tahir, ilkinde olduğu gibi, anlayışsızlıkla, çıkarlarla ve yıkılmaz duvarlarla savaşmıştır.

Türkiye'nin kültürü nedir, Batı nedir, Batı kültürünün bize etkisi ne olmuştur sorularına, Kemal Tahir ömrünü tüketmiştir. Yarattığı yeni soru işaretleriyle insanları düşünmeye, doğruyu aramaya hattâ bulmaya yöneltmiştir. Onu yanlış olarak «şovenizmle» suçlayanlara, o, kendi sanatçı sezgileriyle emperyalizm ve kültür arasındaki ilişkileri; kültürün bu ilişkilerdeki işlevini (fonksiyonunu) göstermiştir. Bütün söyledikleri yüzdeyüz doğrudur olmamıştır kuşkusuz. Ama, kendini ve geçmişini inkâr edenlerin, çok değişik çıkarlara hizmet de edebilecek tavırlara kayıtsız şartsız kapılanların ortamında, dikkatleri ana sorunlara çekmiştir.

Başka bir deyişle, Kemal Tahir, halkın yararına bir tarih ve kültür yorumunun ilk örneklerini, çoğunluğun bir büyük suskunluk içinde olduğu, anlamayıp göremediği yıllarda, cesaretle sergilemiştir.

Günümüzün Türkiye'sinde toplumcu düşüncenin Kemal Tahirin katkılarıyla zenginleşmiş hattâ kimi yanlışlardan uzaklaşmış olması, onun Türkiye insanına yaptığı belki en büyük hizmettir.

BİR raslantı, ölümünden dört-beş saat önce Kemal Tahirle bizi aynı dost meclisinde biraraya getirdi.

Yorulmayan savaşçı, görüşlerini savaşının son saatlerinde de aynı inançla savunuyordu. Fakat sesi biraz kısılmıştı; acılı yılların, bir büyük mücadelenin ve iki yıl önce inanılmaz şekilde üstesinden geldiği amansız hastalığın etkileri, onu yavaş konuşmaya zorluyordu.

Kemal Tahir son gesinde dinlerken, sözlerinin bir çeşit vasiyet özelliği taşıyacağını nasıl bilebilirdik.

«Sizler gençsiniz» demişti ölümünden önce, «Size şunu belirtmek istiyorum. Hayatım boyunca bir sistem dahilinde düşünmeye çalıştım. Sistemden ayrıldım. Yazdıklarım bir raslantının sonucunda değil, sistemli düşüncenin sonucunda bulunmuştur. Bundan ötürü doğrultumda yanlışlaşmadım; olaylar söylediklerimi doğruladı. El yordamıyla değil bir sistem içinde düşünmelidir insan...»

«... İnsanlar yanlış yapabilir. Ama çok çekmiş insanlar talihlidir bir bakıma. Yanlış yapmaları daha zordur. Benim geçtiğim yollarda kendini tüketen ve benim çektiğim acılardan geçen insanlar doğrulara daha kolay erişebilir. Yazdıklarımı bir gün tarih yargılasa, bu ilişkiyi mutlaka görecektir. Romanlarımın doğruluğu nu ortaya koyacaktır...»

«Ben romanlarımda düdü yazdım. Ama romancı düdü yazarken kendi gününü yansıtır bir bakıma. Hattâ, gelecek için yazar...»

Ve bu sözlerle noktalamıştı son gecesini Kemal Tahir.

Ardında, topluma büyük katkısından ötürü Kemal Tahir her zaman bir şükran borcu duyacak olan insanlar birararak...

